

DOINA GECSE-BORGOVAN

BOLONDOKHÁZA ÉS MÁS DIÁKÉLMÉNYEK

(Despre balamuc și alte impresii studentești)

■ Amióta az eszemet tudom, bánom, hogy nem lehet az enyém minden könyv, amire vágyom. Az első szívfájdalmat a *Till Eulenspiegel* okozta. Elemi iskolai padtársnőmnek volt meg a könyv. Nagy, vastag kötet, fehér borítóján Till piros bohócsapkában. Imádtam ezt a könyvet, szerettem Tillt, szerettem volna, hogy ott legyen a házban, hogy akkor olvashassam, amikor csak akarom. De ez a könyv nem volt meg az iskolai könyvtárban, és nem találtuk meg egyetlen könyvesboltban sem, ahol kerestük, hiába kérdezősködtünk anyával. Mindegyre meglátogattam M.-et, és könyörögtem, olvassuk együtt. Egyszer annyira belemerültünk az olvasásba, hogy csaknem elkéstem otthonról. Márpedig a szüleim igencsak rossz néven vették, ha nem értem haza a megbeszélte időre.

Nem volt meg otthon *A szív* vagy a *Csutak úrfi* sem, de ez nem izgatott, mert több példányban megvoltak az iskolai könyvtárban, akkor vettem ki őket, amikor épp kedvem támadt olvasgatni belőlük.

Hatodik osztályban felfedeztem Grigore Băjenaru *Cișmigiu – Diákliget* című művét. Szintén kölcsönbe kaptam egy szomszédától. Annyira tetszett, és annyira szerettem volna, hogy meglegyen nekem, hogy nekiláttam átmásolni egy füzetbe. A negyedik fejezetnél tartottam, amikor vissza kellett adnom. A szomszédnak sürgős szüksége lett rá.

Aztán ott volt a *Háború és béke* harmadik és negyedik kötete, amelyeket anya nem tudott megvenni, pedig sorban állt értük a könyvesbolt előtt. Az *Anna Karenina* és néhány kötet a *Szerelmes regényekből*, amelyből csaknem a teljes sorozat megvolt.

Valahányszor meglátok egy könyvet, ami után régen hosszan vágyakoztam, megveszem, holott nem mondhatom, hogy még mindig feltétlenül szükségem van rájuk. Szeretnék a maguk fizikai valójában a könyvespolcomon tudni minden könyvet, amit fontosnak tartok. Hogy nézegessem, hogy néha végigsimítsak rajtuk.

A legtöbbet akkor szenvedtem a könyvek hiánya miatt, amikor a 90-es évek elején bölcsészhallgató voltam Kolozsváron angol–olasz szakon.

A hiány és az újragondolás éveit voltak ezek. A nyugtalanság, agresszivitás és nyers önzés éveit. Hideg volt a bentlakásban, hideg a tantermekben, hideg a füstös kávézóban, ahol rossz cigivel és csorba csészékből ivott kávéval nyomtuk el az éhséget. Fáztam és éhes voltam mindig. Irigyeltem a kolozsvári kollégákat, akik az előadások hallgatásával eltelt hosszú nap után hazamehettek a kényelembe, a meleg étel mellé. Én a Hașdeuba mentem, a bentlakásba, ösztöndíjosz-

tás napján engedhettem meg magamnak egy adag rántott sajtot a *Négy asztalról* elnevezett kocsmbában.

A véget nem érő bibliográfiák időszaka volt és a ritka, esetleg csupán egyetlen példányban létező könyveké. A kötelező olvasnivalók nagy részét csak az olvasóterembe lehetett kikérni, azt nagyon nem szerettem. Hideg terem volt kényelmetlen székekkel. A bentlakásban is hideg volt, de ott legalább magamra csavarhattam a pokrót, és olvashattam úgy, ahogy máig olvasni szeretek: összegömbölyödve az ágyon.

Hogy hazavihessem a szükséges könyveket, összebarátkoztam a könyvtárosnőkkel, akik záraskor ideadták a szükséges köteteket, én pedig szentül megígértem, hogy másnap, pontban nyolc órára, amikor az olvasóterem nyit, visszahozom őket.

Boldogságtól szédülten hagytam ott az egyetemet, könyvvel (esetleg könyvekkel) a hónom alatt. Egész éjszakára az enyémekek voltak, cseppet sem riasztott a gondolat, hogy egész éjjel olvasnom és jegyzetelnem kell, hogy hét óra körül el kell indulnom a bentlakásból, hogy gyalog leérjek a kar épületéhez, a Horea útra, és visszaadjam őket pontban akkor, amikor a könyvtárosnők kinyitják az olvasóterem ajtaját. Így volt ez az egyetem négy éve alatt (persze nem minden éjszaka), és soha, egyetlenegyszer sem késtem. Néha az irodalmi antológiák mellé olyan könyveket is kikértem, amiket csak úgy, élvezetből olvastam: így olvastam el egyetlen éjszaka alatt Carlo Cassola *La ragazza di Bube* című munkáját vagy Bontempelli *Gente el tempóját*. Meg másokat is, amelyekre már nem emlékszem.

1993-ban minden szakra érkezett egy, az adott idegen nyelvet anyanyelvi szinten beszélő szaklektor. Az „anyanyelviék”, ahogy neveztük őket, könyveket hoztak magukkal, főleg szépirodalmat, amit aztán faltunk, addig adogattuk körbe egymás közt, amíg leszakadt róluk a borító.

Az amerikai oktatótól Jack Kerouac *Útonjának* vadonatúj példányát kaptam. Úgy meghatódtam, hogy szinte oltárt emeltem annak a könyvnek. Új volt, jó illatú, felvágatlan lapokkal. Alig mertem elolvasni, csak csodáltam.

A legélénkebben és a legnagyobb szeretettel az olasz lektornőre, Cinzia Franchira emlékszem. Olyan felszabadult volt, barátságos és melegszívű, hogy legszívesebben a nyakába borultam volna minden órán, hogy jobban halljam, mit beszél. Reméltem, hogy egy napon majd én is olyan kifejezően és plasztikusan fogok olaszul beszélni, mint ő.

Mert oktatási segédanyag az ő tantárgyához sem volt, Cinzia mindig olasz folyóiratokat, magazinokat hozott magával, lapokra szedte, és úgy osztotta szét azokat nekünk, hogy új szavakat tanulhassunk. A karácsonyi vakációra egy olyan oldalt kaptam, amelyen egy karikatúra alatt egy férfi és egy nő beszélget. Esszét kellett írnom az ő társalgásuk alapján. Ebben a beszélgetésben megjelent a *manicomio* (bolondokháza) kifejezés is, amelyet én nem ismertem. Nem szerepelt az antikváriumban vett zsebszótárban sem, így aztán lerövidítettem a vakációt és visszatértem Kolozsvárra, hogy ott egy komoly szótárt keressek, és meg tudjam írni az esszét.

A tanév végén Cinzia elment Kolozsvárról, és többet nem hallottam felőle. Egészen a múlt hétig, amikor a kolozsvári Olasz Kulturális Központban meghallgattam egy előadását. Edith Bruckról beszélt, az 1931-ben Magyarországon született holokauszt-túlélő nőről, aki olaszul írta műveit. Aki 2021-ben megkapta a Strega Giovanni és a Viareggio díjat *Il pane perduto* (Az elveszett kenyér) című művéért, és tanúságtevőként az Aquí Storia-díjat.

Az előadás végén Cinzia azt mondta a többnyire olasz szakos egyetemisták-
ból álló hallgatóságnak, keressenek YouTube-videókat Edith Bruckkal. Elmoso-
lyodtam, milyen könnyű is ma egyetemistának lenni! Mekkora erőfeszítésbe ke-
rült nekünk megszerezni bizonyos könyveket, hozzáférni a nyelvhez, amit ta-
nultunk.

Egyetemista korom emlékei nem tartoznak a kellemes emlékeim közé, de van
köztük néhány felfénylő pillanat, mint például a Cinziával való hajdani (és mos-
tani) találkozás.

Vallasek Júlia fordítása

